

ФІНАНСОВО–КРЕДИТНА І ГРОШОВА ПОЛІТИКА

УДК 336.1

DOI: 10.37332/2309-1533.2022.4.13

JEL Classification: D24, G28, G32, G38, H10, H70

Дем'янишин В.Г.,
д-р екон. наук, професор,
професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Костецький В.В.,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу,
Дем'янишин В.В.,
аспірант* кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ В КОНТЕКСТІ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Demianyshyn V.H.,
dr.sc.(econ), professor,
professor at the S.I. Yuriy department of finance,
Kostetskyi V.V.,
cand.sc.(econ.), assoc. prof.,
associate professor at the department of financial technologies
and banking business,
Demianyshyn V.V.,
postgraduate student
at the S.I. Yuriy department of finance,
West Ukrainian National University, Ternopil

IMPROVING THE MANAGEMENT OF FINANCIAL RESOURCES IN THE PUBLIC SECTOR IN THE CONTEXT OF STRENGTHENING THE FINANCIAL SECURITY OF BUSINESS ENTITIES

Постановка проблеми. В умовах трансформації ринкової економіки та реалізації прагнень України до інтеграції вітчизняної економіки до ЄС однією із важливих проблем, яку доцільно вирішити в найближчий час, є удосконалення управління фінансовими ресурсами у державному секторі в контексті зміцнення фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Якщо у приватному секторі ці питання вирішують оперативнo, оскільки власники проблеми фінансових ресурсів та фінансової безпеки в ринкових умовах тримають у центрі уваги, то у державному секторі, у зв'язку з низькою якістю менеджменту, пов'язаною з суб'єктивними та об'єктивними чинниками, цими питаннями займаються досить пасивно. Внаслідок цього якість управління фінансовими ресурсами та стан фінансової безпеки суб'єктів господарювання державної й комунальної форм власності вимагають поглибленого наукового дослідження, розробки дієвих практичних заходів, які б дали можливість підвищити ефективність використання цих ресурсів, забезпечити їх належне збереження; попередити

* Науковий керівник: Кириленко О.П. – д-р екон. наук, професор

фінансові зловживання стосовно фінансових ресурсів; своєчасно виявити фінансові загрози, виклики, ризики, у міру можливості їх попередити; мінімізувати негативні наслідки їхнього впливу на стан фінансової безпеки.

Потребує вирішення теоретична і методологічна база розробки досліджуваної проблеми. Сучасна економічна теорія не виробила єдиних концептуальних підходів до трактування фінансових ресурсів та фінансової безпеки суб'єктів господарювання, внаслідок чого важко сформулювати чіткий предмет наукового дослідження. А це не дає можливості виділити найважливіші аспекти, найслабші ланки та місця управління, сконцентрувати увагу саме на їхньому вирішенні, а не розпорозувати увагу на другорядних напрямках, встановити предметно-наслідкові зв'язки й акцентувати зусилля на подолання причин всіляких негараздів, після чого розбиратися з наслідковими явищами та результатами.

Вимагає також поглибленого дослідження практика управління фінансовими ресурсами у державному секторі та станом фінансової безпеки суб'єктів господарювання, передусім визначення конкретного об'єкта, суб'єкта, мети, форм, методів управління. Серед наявних методів особливу увагу доцільно звернути на економічні та соціально-психологічні методи, які дають можливість підвищити результативність управління фінансовими ресурсами, прискорити їхню оборотність, збільшити обсяги, попередити факти порушення фінансового законодавства, виявити у середньостроковому та поточному періодах можливі фінансові загрози, внутрішні та зовнішні виклики, різного характеру ризики, розробити дієві заходи стосовно їхнього попередження і мінімізації впливу на фінансову безпеку господарюючих суб'єктів. Активне застосування економічних та соціально-психологічних методів не потребує додаткових фінансових затрат, однак вимагає глибоких економічних знань, аналітичного мислення, інноваційних підходів до розв'язання наявних та очікуваних проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні, практичні, методологічні і правові засади удосконалення управління фінансовими ресурсами у державному секторі в контексті зміцнення фінансової безпеки суб'єктів господарювання розглянуто у наукових працях багатьох вітчизняних вчених, зокрема таких як О. Амосов [1], О. Василик [2; 3], С. Джерелейко [4], Я. Дропа [5], С. Ковальчук [6], М. Крупка [7], Г. Кучер [8; 17], В. Лопатовський [4], О. Лиса [9], Н. Марусяк [10], В. Опарін [11], К. Павлюк [3], О. Рожко [12], Л. Рябушка [13], І. Сисоева [14], Б. Сюркало [13], А. Фільштейн [15], І. Форкун [6], А. Хомутенко [16], І. Чугунов [17], В. Шпильовий [4], Л. Яструбецька [7] та інших. У їхніх працях проаналізовані основні концептуальні питання сутності публічних фінансових ресурсів, фінансової безпеки, організації управління ними. Вчені узагальнили напрями вирішення окремих питань стосовно вдосконалення механізму управління публічними фінансовими ресурсами, його функціонування у системі управління фінансів, фінансової безпеки держави та господарюючих суб'єктів, мінімізації та попередження фінансових викликів, загроз, ризиків, які впливають на стан фінансової безпеки. Однак, окремі наукові й практичні засади взаємозв'язків між удосконаленням управління публічними фінансами в Україні, окремими напрямками модернізації управління фінансовими ресурсами у державному секторі, фінансовою безпекою суб'єктів господарювання з урахуванням сучасних внутрішніх, зовнішніх, об'єктивних, суб'єктивних чинників і загроз в сучасних наукових працях комплексно не розкриті. Цим обумовлені вибір теми статті, її актуальність та необхідність дослідження.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні та розкритті теоретичних, методичних і практичних засад управління фінансовими ресурсами у державному секторі в контексті зміцнення фінансової безпеки суб'єктів господарювання, виявленні позитивних, негативних та проблемних результатів і на їхній базі формулювання найважливіших концептуальних підходів напрямів розвитку в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі свого функціонування будь-яка держава відповідно до своєї конституції здійснює управлінські дії, спрямовані на упорядкування соціально-економічних відносин. Такі дії звершуються спеціально уповноваженими органами, наділеними певними функціями і повноваженнями. Управління при цьому є, як зазначає А. Хомутенко, «... одночасно процесом і керуючою системою, а діяльність суб'єктів (юридичних і фізичних осіб), на яких здійснюється певний вплив – керована система. Такі системи є взаємозалежними, взаємопов'язаними, та знаходяться у постійному інформаційному зв'язку між собою. Особливої актуальності цей зв'язок набуває у випадку, коли керованою системою виступає система публічних фінансів...» [16, с. 31].

У системі публічних фінансів центральне місце займає управління фінансовими ресурсами. Будучи сукупністю грошових фондів, які є змістом фінансів, фінансові ресурси публічного сектора економіки є базовим елементом публічних фінансів, а раціональне управління ними є запорукою ефективного функціонування публічної фінансової системи.

Під управлінням фінансовими ресурсами у публічному секторі ми розуміємо сукупність взаємопов'язаних між собою управлінських дій, повноважень і функцій, а також прийомів, методів, спрямованих на керування державними фінансовими потоками, державними фінансовими централізованими і децентралізованими фінансовими ресурсами, фондами грошових коштів держави та суб'єктів господарювання державної й комунальної форм власності, державною фінансовою

системою країни, фінансовими планами держави і господарюючих суб'єктів державного сектора, з метою досягнення державою та іншими суб'єктами фінансових відносин публічних фінансів стратегічних цілей соціально-економічного розвитку та якісного виконання своїх функцій і статутних положень.

Об'єктом цього управління є державні фінансові ресурси, державні фінансові потоки, централізовані і децентралізовані фонди грошових коштів держави та суб'єктів господарювання державного сектора, централізовані державні фінансові плани та децентралізовані фінансові плани підприємств, організацій, установ державної й комунальної власності, ланки державної фінансової системи.

Державні фінансові ресурси як основний об'єкт управління є дуже складним і різноплановим економічним явищем, яке потребує особливого і всебічного дослідження.

Суб'єктом управління державними фінансовими ресурсами є органи управління. Досконале розуміння об'єкта і суб'єкта управління впливає на результати управління. Незважаючи на рівнозначне становище об'єкта і суб'єкта, все-таки визначальну роль відіграє об'єкт управління. Отже, органи управління можуть ефективно керувати рухом державних фінансових ресурсів за однієї умови – досконалого знання об'єкта управління.

Предметом управління державними фінансовими ресурсами є теоретичні, методологічні і практичні засади цього управління. Вони, передусім, обумовлені наявністю фінансових відносин у публічному секторі. Ці відносини є об'єктивними і відображають процес розподілу та перерозподілу ВВП. Розробляючи управлінські рішення, суб'єкт зобов'язаний усвідомити особливості цих відносин. Саме такий підхід сприятиме забезпеченню оптимальних пропорцій при розподілі ВВП, формуванню оптимального обсягу грошових фондів, сукупність яких складає фінансові ресурси усіх суб'єктів фінансових відносин у державному секторі.

Основною метою управління державними фінансовими ресурсами є формування теоретико-методологічних засад керування цими ресурсами, обґрунтування його завдань, принципів, функцій, прийомів, методів, а також найважливіших напрямів розвитку в сучасних умовах господарювання задля досягнення стратегічних цілей держави та суб'єктів господарювання державної й комунальної форм власності. Наукові підходи до таких засад сприятимуть підвищенню ефективності та результативності управлінських рішень, прискоренню темпів соціально-економічного розвитку країни, підвищенню добробуту громадян та прискоренню вступу України до ЄС.

Для пояснення теоретичних засад державних фінансових ресурсів використаємо рис. 1 і рис. 2.

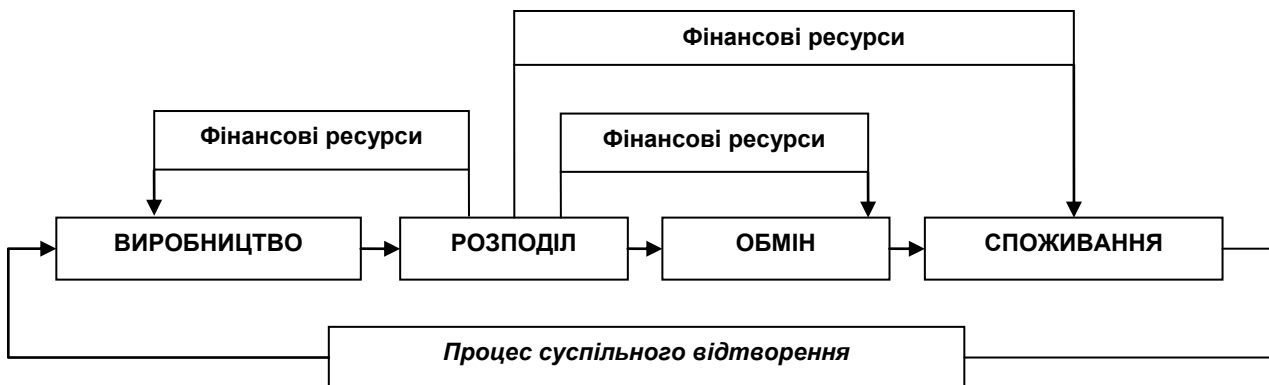
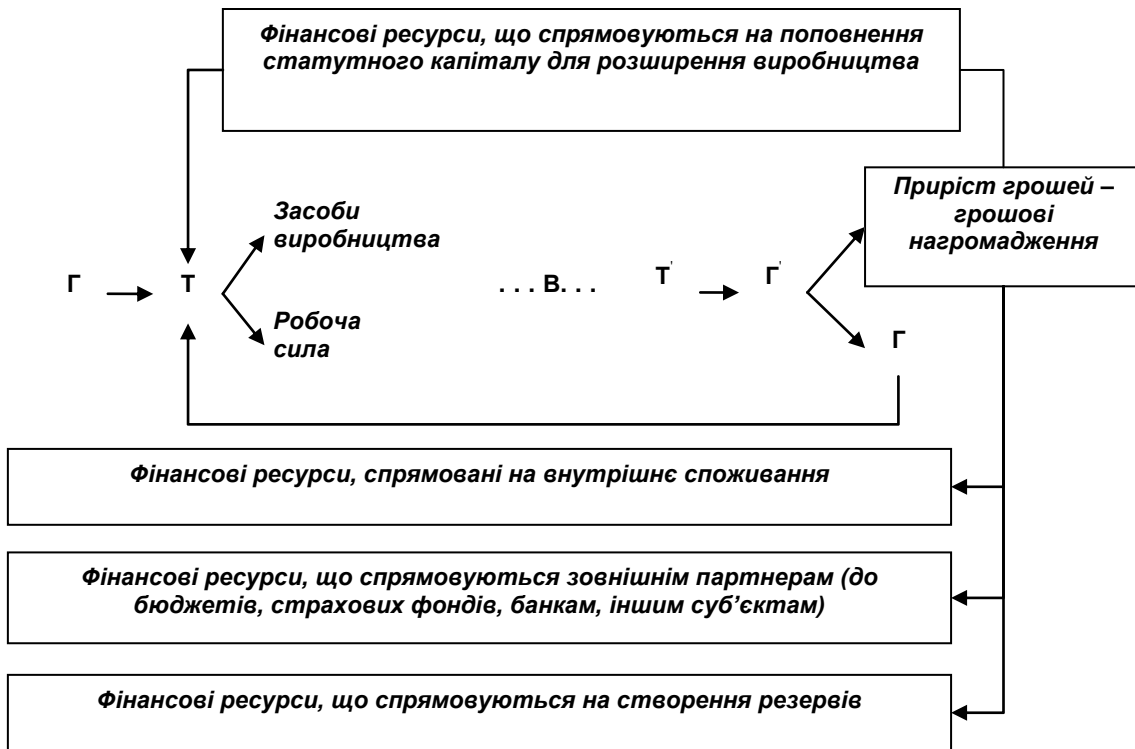

Рис. 1. Взаємозв'язок між стадіями суспільного відтворення та розподілом фінансових ресурсів суспільства

Джерело: складено авторами

Наведена на рис. 1 схема розкриває взаємозв'язок між стадіями суспільного відтворення та розподілом фінансових ресурсів суспільства. На основі рис. 1 можна зробити висновок, що фінансові ресурси виникають тільки на стадії розподілу. Поза розподілом фінансові ресурси виникнути не можуть, а якщо на інших стадіях і є в наявності грошові ресурси, то їхня поява немає відношення до фінансових ресурсів. Другий висновок полягає у тому, що тільки через розподіл і в результаті розподільчих процесів фінансові ресурси беруть безпосередню участь в інших стадіях суспільного відтворення, але без розподілу така участь неможлива. І третій висновок полягає у безперервності розподільчих процесів. Так як всі стадії суспільного відтворення є безперервними, то і рух фінансових ресурсів буде безперервним.

Умовні позначення:

- Г – Гроші,
- Т – Товар,
- В – Виробництво,
- Т' – вартість товару, прирощена в процесі виробництва,
- Г' – гроші, прирощені в процесі виробництва

Рис. 2. Розподіл фінансових ресурсів у процесі кругообороту капіталу підприємства

Джерело: складено авторами

Наведений на рис. 2 розподіл фінансових ресурсів у процесі кругообороту капіталу підприємства розкриває місце появи фінансових ресурсів, яким є завершення обороту капіталу під час розподілу виручки від реалізації продукції та наданих послуг на грошові фонди, що у своїй сукупності складають фінансові ресурси.

Перш за все, з отриманої виручки відновлюється авансована на першій стадії вартість для відновлення кругообороту капіталу. Друга частина виручки, що виражає обсяг приросту авансованої вартості, складає грошові нагромадження, які розподіляються на цільові фонди і є фінансовими ресурсами підприємства. Частина цих ресурсів спрямовується на поповнення статутного капіталу і залучається до авансованої вартості у процесі кругообороту капіталу. Інша частина ресурсів спрямовується на споживання (виплату премій, утримання структурних підрозділів, що надають суспільні послуги працівникам тощо), зовнішнім партнерам (на сплату податків, зборів до бюджетів і державних цільових фондів, перерахування коштів до страхових фондів, повернення кредитів та сплати банкам відсотків по кредитах, перерахування постачальникам і покупцям штрафів, пені, неустойок тощо), на створення резервів.

Таким чином, основними ознаками фінансових ресурсів, які покладені в основу управління ними, на нашу думку, доцільно вважати:

1. Виключне право держави на розпорядження фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання у державному секторі. Це означає, що тільки держава в особі органів державної влади, державного управління та місцевого самоврядування може розпоряджатися цими ресурсами. Крім вказаних суб'єктів, ніхто з інших власників, а також приватних структур не мають права приймати будь-які рішення стосовно формування, розподілу й використання таких фінансових ресурсів.

2. Розподільчий характер ресурсів. Фінансові ресурси господарюючих суб'єктів формуються і використовуються виключно у процесі розподілу і перерозподілу ВВП, а на конкретному підприємстві – в результаті розподілу виручки на відповідні грошові фонди. Поза розподілом фінансові ресурси формуватися не можуть.

3. Вартісний характер ресурсів. Фінансові ресурси відображаються виключно у грошовій формі, а носієм цих ресурсів є гроші. Поза грошовими відносинами фінансових ресурсів не існує.

4. Фінансові ресурси підприємств, організацій та установ формуються на основі фондів грошових коштів. Нефондовий характер цих ресурсів неможливий, оскільки тільки грошові фонди є матеріальним змістом фінансів. Твердження окремих економістів про нефондовий характер фінансових ресурсів, на нашу думку, є помилковими, оскільки вони свідчать про відсутність єдності цих ресурсів і фінансів, а також існування фінансових ресурсів поза межами фінансів.

5. Односторонній рух фінансових ресурсів підприємств, організацій, установ у процесі їхнього формування, розподілу і використання. Гроші у відповідні фонди поступають не у результаті обміну, де беруть участь дві сторони – гроші і товар, а внаслідок розподілу, на стадії розподілу, де товар відсутній. Звідси можна зробити висновок, що фінансові ресурси не витрачаються, а видаються на здійснення витрат без участі будь-якого товару.

6. Суворо цільове призначення ресурсів. Фінансові ресурси суб'єктів господарювання мають цільове призначення, на яке вони можуть спрямовуватися. Таке спрямування визначається фінансовими планами господарюючих суб'єктів державної й комунальної форм власності.

7. Динамічність. Фінансові ресурси суб'єктів господарювання не нагромаджуються, а видаються у міру надходження, здійснюючи при цьому кругообірот.

8. Мобільність. Фінансові ресурси використовуються на передбачені фінансовими планами цілі в межах визначених обсягів з урахуванням необхідності без часових обмежень з дотриманням черговості виключно для податків, зборів, кредитів і відсотків за кредит та інших обов'язкових платежів.

Незважаючи на те, що фінансові ресурси підприємств, організацій, установ існують тільки у грошовій формі, ототожнювати ці ресурси з грошовими ресурсами не можна. Хоча окремі вчені притримуються саме таких позицій. Так, наприклад, В. Опарін під фінансовими ресурсами розуміє грошові кошти суб'єктів господарювання [11]; на думку Л. Фільштейна, фінансові ресурси – це «... грошові засоби, які створюються, використовуються і знаходяться в розпорядженні всіх сфер матеріального і нематеріального виробництва...» [15, с. 13]. С. Ковальчук та І. Форкун рекомендують під фінансовими ресурсами вважати «... грошові кошти, що утворюються в процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту, а також частини національного багатства» [16, с. 559].

С. Джерелейко, В. Лопатовський, В. Шпильовий вважають фінансові ресурси «... грошовим вираженням новоствореної вартості ..., джерелом їх формування є валовий внутрішній продукт» [4, с. 133]. Ці та інші науковці в окремих працях такі ресурси трактують «... як сукупність матеріальних носіїв фінансових відносин чи усі грошові фонди і та частина грошових коштів, яка використовується... у нефондовій формі» [4, с. 133]. Ми вважаємо, що у першому випадку фінансові ресурси не можуть бути грошовим вираженням новоствореної вартості, адже вони самі виражаються у грошовій формі. У другому випадку, частина ресурсів у нефондовій формі не може бути фінансовими ресурсами, так як ресурси нефондової форми функціонують за межами фінансових відносин, а матеріальним змістом цих відносин є грошові фонди.

Більшість інших економістів вважають, що ототожнення фінансових та грошових ресурсів значно звужує фінансову сферу, яка фактично зводиться до сфери грошового обігу (грошових потоків). Це ставить перепони розвитку фінансової науки та обмежує можливості фінансового управління соціально-економічними процесами.

Незважаючи на те, що фінансові ресурси і грошові кошти (ресурси) мають дуже багато спільних ознак (розподільчий характер, вартісне вираження, одночасний рух, спільне призначення тощо) вони істотно відрізняються один від одного. Це питання ми розглядали у попередніх наших дослідженнях [18], результати яких представлені в табл. 1.

Наведені у табл. 1 дані свідчать, що існує десять відмінностей фінансових ресурсів від грошових ресурсів залежно від форми, умов та результатів появи, засобів регулювання, руху вартості, призначення, динамічності, місця знаходження, можливості пошкодження або знищення тощо.

Виходячи з наведених підходів, під фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання у державному секторі пропонуємо вважати сукупність фондів грошових коштів підприємств, організацій, установ, створених у результаті розподілу і перерозподілу ВВП для досягнення конкретних стратегічних цілей, забезпечення статутних завдань, функцій і зобов'язань. У цьому визначенні зазначено, що фінансові ресурси об'єднують грошові фонди господарюючих суб'єктів, формуються у результаті розподільчих процесів, а не обміну, їхньою метою є досягнення стратегічних цілей підприємств, організацій та установ державної й комунальної форм власності, а також забезпечення ними якісного виконання завдань відповідно до вимог їхніх статутів.

О. Василик зазначає: «Фінансові ресурси – це грошові фонди, які створюються у процесі розподілу, перерозподілу й використання валового внутрішнього продукту, що створюється упродовж певного часу в державі [2, с. 75]. Ми цілком поділяємо думку цього вченого, що ВВП є основним джерелом фінансових ресурсів, хоча на практиці існують й інші джерела. У процесі руху фінансові ресурси відокремлюються від матеріальних цінностей, є матеріальними носіями фінансових відносин.

Тому з упевненістю можна вважати, що «... фінанси як сукупність економічних відносин знаходять своє безпосереднє вираження в фінансових ресурсах, формою руху яких є фонди [3, с. 76].

Таблиця 1

Відмінності фінансових ресурсів від грошових ресурсів

Фінансові ресурси	Грошові ресурси
1. Є матеріально-речовою формою категорії «фінанси».	1. Є матеріально-речовою формою категорії «гроші».
2. Утворюються у результаті розподілу і перерозподілу ВВП.	2. Появляються у результаті обміну, є його інструментом.
3. Мають фондову форму.	3. Не мають фондової форми.
4. Створюються тільки в умовах суспільної власності.	4. Формуються в умовах суспільної та особистої форм власності.
5. Регулюються нормативно-правовими актами.	5. Не регулюються нормативно-правовими актами.
6. Характеризуються одностороннім рухом грошей у процесі формування й використання ($\rightarrow\Gamma\rightarrow$).	6. Характеризуються двостороннім рухом вартості ($\Gamma\rightleftharpoons T$).
7. Мають суворо цільове призначення.	7. Не мають цільового призначення.
8. Характеризуються динамічністю (відсутній елемент нагромадження).	8. У процесі формування нагромаджуються.
9. Одні й ті ж грошові кошти можуть поступати та використовуватися одним фондом декілька разів або декількома фондами.	9. Мають постійне місцезнаходження.
10. Не можуть бути фізично пошкодженими або знищеними.	10. Можуть бути фізично пошкодженими або знищеними.

Джерело: складено авторами на основі [18, с. 147]

В окремих випадках О. Василик стверджує, що «... основним призначенням держави є забезпечення фінансовими ресурсами тих потреб, які не можуть бути задоволені через ринковий механізм, тобто через попит і пропозицію [2, с. 8-9]. На нашу думку, таке твердження є дискусійним, оскільки продукція підприємств державної й комунальної власності, як і послуги, що надаються бюджетними установами, реалізуються на ринку переважно за ринковими цінами. Отже, функціонування державного сектора та державних фінансових ресурсів не обмежується ринковими і неринковими відносинами, а перш за все формами власності.

Досліджуючи роль і місце державних фінансових ресурсів у функціонуванні державних фінансів, О. Рожко зазначає: «Державні фінанси представляють собою важливу сферу фінансових відносин з приводу формування та використання фінансових ресурсів, що надходять у розпорядження держави та спрямовуються на виконання економічної, соціальної та політичної функцій держави з метою задоволення потреб суспільства. За допомогою сфери державних фінансів утворюються фінансові ресурси в органі державної влади, адже держава не може існувати без бюджетних відносин...» [12, с. 27]. Ми вважаємо, що таке твердження має право на існування, однак не охоплює усі інші складові державних фінансів, а саме, ресурси Пенсійного фонду України, державних соціальних фондів, державних резервів, а також фінансові ресурси підприємств, організацій та установ державної й комунальної форм власності.

І. Чугунов та Г. Кучер констатують, що державні фінансові ресурси «... відображають ступінь перерозподілу валового внутрішнього продукту через бюджетну систему, виступаючи засобом реалізації фінансової політики держави, впливають на соціально-економічний розвиток країни, адміністративно-територіальних одиниць. результативність та ефективність їх формування та використання сприяють процесам суспільного відтворення, соціального захисту населення, забезпечення національної безпеки» [17, с. 40-41]. Загалом, погоджуючись з тим, що державні фінансові ресурси є частиною ВВП, що розподіляються і перерозподіляються за допомогою бюджетних відносин, ми вважаємо недоцільним обмеження цього розподілу виключно через бюджет держави, оскільки до цих ресурсів включаються також фінансові ресурси державних соціальних фондів, Пенсійного фонду України, а також суб'єктів господарювання державної та комунальної форм власності. Та й самі автори, глибше досліджуючи цю проблему, до складу державних фінансових ресурсів включають зведений бюджет України, сукупні державні соціальні фонди, загальну вартість активів суб'єктів підприємництва державного сектора економіки [17, с. 43]. Ми підтримуємо висновок І. Чугунова та Г. Кучер, що державні фінансові ресурси є «... джерелом суспільного розвитку, забезпечують реалізацію суспільно важливих проєктів, зростання фінансового потенціалу, формування відновлювальних процесів з урахуванням вітчизняних особливостей та циклічної економіки» [17, с. 49].

Я. Дропа дотримується думки, що фінансові ресурси «... становлять матеріальну основу фінансів та визначають фінансовий потенціал будь-якого економічного об'єкта, створюючи сприятливі умови для його виробничого і науково-технічного розвитку» [5, с. 22]. Ми поділяємо його погляд, що

«... фінансові ресурси держави можна визначити як джерела утворення її майна, активів та грошових засобів у вартісному вираженні, що формуються у процесі мобілізації частини доходів суб'єктів фінансової системи або перебувають у її розпорядженні на правах власності і служать для забезпечення виконання державою покладених на неї функцій» [5, с. 32]. Він справедливо й обґрунтовано, на наш погляд, відносить до фінансових ресурсів держави «... бюджетні ресурси, фінансові ресурси позабюджетних фондів, державні запозичення та капітал державних підприємств... Державні фінансові ресурси формують центральні та місцеві органи влади й управління за рахунок коштів позабюджетних фондів, залучених засобів, а також державними підприємствами, установами чи організаціями за рахунок власних або позичених коштів» [5, с. 33].

А. Хомутенко пише, що «... в результаті руху частини суспільних фінансових ресурсів, які є матеріальним змістом державних фінансів формуються: державний бюджет, в т. ч. й бюджетні фонди, державні позабюджетні фонди грошових коштів та децентралізовані фонди грошових коштів суб'єктів господарювання державної форми власності» [16, с. 22]. У цілому, логіка постановки проблеми є обґрунтованою, однак доцільно зауважити, що матеріальним змістом державних фінансів є не державні фінансові ресурси, а державні фонди грошових коштів, які у своїй сукупності складають державні фінансові ресурси.

Таким чином, під державними фінансовими ресурсами вважаємо сукупність фондів грошових коштів держави та суб'єктів господарювання державної й комунальної форм власності. Ці ресурси об'єднують зведений бюджет держави, Пенсійний фонд України, Державні соціальні фонди України, державні запозичення і фінансові ресурси підприємств, організацій та установ державного і місцевого підпорядкування. Кожен з цих структурних елементів має своє призначення і здійснює особливий рух відповідно до статутних повноважень.

Особливе місце серед державних фінансових ресурсів займають фінанси державних суб'єктів господарювання, зокрема підприємств, організацій, установ державної та комунальної власності. Процес формування, розподілу й використання таких ресурсів, їхнього обліку активно впливає на стан фінансової безпеки господарюючих суб'єктів. Інформацію для оцінки цієї безпеки та рівня її загроз ми отримуємо на основі даних бухгалтерського обліку і звітності у державному секторі.

Фінансова теорія, фінансова практика свідчать, що діяльність будь-якого вітчизняного державного підприємства супроводжується великим обсягом проблем, які є причиною внутрішніх і зовнішніх загроз, зокрема, недостатністю інвестиційних ресурсів, дуже високим рівнем зносу основних фондів, застарілими технологіями виробництва, надання публічних послуг, низьким рівнем конкурентоспроможності продукції й послуг, невпорядкованістю діяльності інститутів правового захисту інтересів господарюючих суб'єктів. Все це, безумовно, впливає на стан фінансової безпеки і є загрозами та викликами, що впливають на її погіршення.

В сучасній економічній літературі відсутні єдині підходи науковців до трактування фінансової безпеки. Загалом це поняття є комплексним і вимагає єдиного підходу до оцінки її ступеня та рівня загроз. О. Амосов констатує: «Система оцінки та аналізу фінансової безпеки включає в себе сукупність послідовних, взаємопов'язаних між собою блоків, етапів діяльності, систематичних і пристосованих (зорієнтованих) до цих завдань методик, методів, моделей, що дають можливість виявити, оцінити і зменшити вплив господарського ризику до прийняттого рівня з мінімальними втратами корпоративних ресурсів» [1, с. 78]. Він рекомендує фінансову безпеку підприємства «... розглядати як міру гармонізації в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища, що діють поза межами підприємства» [1, с. 78].

На думку І. Сисоевої, підходи до тлумачення поняття «фінансова безпека» доцільно поділяти на п'ять груп:

«– фінансова безпека підприємства як один із складників економічної безпеки підприємства з відповідними інструментами управління нею;

– фінансова безпека підприємства – самостійний об'єкт управління, здатність ефективно використовувати свій ресурсний потенціал;

– фінансова безпека підприємства як певний фінансовий стан підприємства, який характеризується відповідною стійкістю до зовнішніх та внутрішніх загроз;

– фінансова безпека підприємства як стан захищеності фінансових інтересів на підприємствах від різного роду загроз;

– фінансова безпека підприємства як діяльність з управління ризиками» [14].

Наведені підходи мають право на існування. Однак доцільно напрацювати комплексне трактування даного поняття, відповідно до якого «... сутність фінансової безпеки підприємства може бути охарактеризовано як такий стан фінансів підприємства, який дозволяє протистояти ідентифікованим і потенційним загрозам шляхом ефективного управління ризиками в процесі своєї діяльності» [14]. Оскільки будь-яка підприємницька діяльність тісно пов'язана з розмаїтими ризиками, обумовленими невизначеністю. Із зростанням невизначеності збільшуються ризики. Ми погоджуємося з тим, що до складу ризиків, які можна вважати причиною загрози фінансової безпеки підприємства, доцільно відносити: «ризик втрати ліквідності й платоспроможності; ризик втрати фінансової стійкості;

ризик отримання збитків від підприємницької діяльності (або окремих її видів – операційної, інноваційної, інвестиційної чи фінансової діяльності); ризик зниження оборотності капіталу; інші види ризиків» [14].

Окрім того, вважаємо доцільним акцентувати увагу на потенційних загрозах безпеці діяльності підприємства, які за походженням справедливо згрупувала І. Сисоєва.

До зовнішніх (екзогенних) загроз вона віднесла такі:

- «1. Нестабільна політична ситуація в країні.
2. Неприятлива макроекономічна ситуація в країні (кризові явища в економіці, високий рівень інфляції, нестабільність валютного курсу, поганий прогноз економічної та фінансової ситуації в країні на майбутнє тощо).
3. Неприятливі природні умови, природні катаклізми.
4. Нестабільність законодавчої та нормативно-правової бази.
5. Недобросовісна конкуренція на ринку через високий рівень монополізації окремих сфер або наявність ознак олігархічної змови.
6. Нестабільність податкової, валютної, кредитної та страхової підтримки.
7. Епідеміологічні ризики COVID-19» [14].

Серед внутрішніх (ендогенних) загроз можна виділити такі: «неефективна організація процесу діяльності; неефективне управління капіталом підприємства, невиправдано високий рівень кредиторської заборгованості підприємства; використання морально і фізично застарілого обладнання, в результаті чого підвищується ризик аварійних ситуацій, перебоїв в роботі підприємства та його окремих підрозділів; недотримання фінансової дисципліни; недотримання організації обліку та облікової політики підприємства; недотримання карантинних обмежень» [14].

На думку Н. Марусяк та Н. Бак, у сучасних умовах «... підприємству необхідно мати можливість успішно протистояти різним загрозам і ризикам як вже існуючим, так і потенційним, здатним завдати шкоди його діяльності» [10, с. 110]. Достатньо високого рівня фінансової безпеки підприємство може досягнути завдяки стабілізації незалежності, злагодженості у захисті економічних інтересів, наявності науково обґрунтованої стратегії, змозі протистояти загрозам і швидко відновлювати втрачені позиції.

За наявності нормальних умов господарювання фінансова безпека підприємства відображає його здатність забезпечити такий фінансовий стан, коли це підприємство зможе гідно протистояти усім загрозам за допомогою організації ефективного фінансового управління всіма фінансово-господарськими процесами. В умовах воєнного стану таку здатність в Україні забезпечити практично неможливо. Особливо це стосується суб'єктивних причин загроз і ризиків, які виникають щоденно.

Такі ризики і загрози є реальними та потенційними. Вони носять об'єктивний та суб'єктивний характер, існують у конкретно визначеному періоді, розповсюджуються на майбутні періоди і можуть наступати за будь-яких об'єктивних і суб'єктивних умов.

Тривалість дії цих загроз першочергово визначається тривалістю воєнного стану і післявоєнного відновлення економічної та соціальної сфер. Вони мають велику тяжкість наслідків, спричиняють значне погіршення фінансового стану господарюючих суб'єктів і можуть виникати на будь-якому етапі фінансово-господарської діяльності.

О. Лиса вважає, що фінансову безпеку має характеризувати такий стан підприємства, «... який дозволяє протистояти ідентифікованим і потенційним загрозам шляхом ефективного управління формуванням і використанням капіталу, а також ризиком в процесі своєї діяльності» [9, с. 60].

Результати аналізу динаміки розвитку більшості підприємств засвідчують, особливо під час воєнного стану, як і довоєнного, зменшення всіх фінансових показників внаслідок руйнації підприємств, організацій та установ, переміщення трудових ресурсів за кордони України. Сучасний стан економіки свідчить, що в Україні суттєво скоротився обсяг капітальних інвестицій, а також змінилася їхня структура, з'явилися нові внутрішні та зовнішні загрози фінансовій безпеці господарюючих суб'єктів.

Як справедливо зазначає О. Лиса, останнім часом «... активізувалося багато факторів, які спричиняють загрозу та негативно впливають на рівень фінансової безпеки вітчизняних підприємств. Ці фактори як макро-, так і мікрорівня, які раніше були недооцінені власниками або керівниками, менеджерами підприємств, а зараз фактично призвели до погіршення рівня платоспроможності промислових підприємств, зростання кількості збиткових підприємств з числа великих і середніх за розмірами (особливо металургійних, хімічних та машинобудівних), суттєвого скорочення їх офіційної діяльності, перетоку капіталу до так званого «тіньового сектора економіки», що надалі може призвести до руйнації науково- та капіталоемких виробництв в економіці України» [9, с. 63].

Л. Рябушка та Б. Сюркало рекомендують оцінювати роль державних інститутів у зміцненні фінансової безпеки суб'єктів господарювання за такими напрямками:

- «– формування правової захищеності підприємництва (захист приватної власності, правове регулювання господарських відносин тощо) та майнової безпеки;
- запобігання утворенню монополій і зловживання монополієм становичем;
- боротьба з недобросовісною конкуренцією;

- контроль цін (ринкова безпека);
- нормативно-правове регулювання охорони інтелектуальної власності та захисту комерційної таємниці (інтелектуальна та інформаційна безпека);
- забезпечення стабільності національної грошової одиниці, ефективного функціонування фінансових ринків: кредитного, фондового, страхового та інших;
- запобігання спекуляціям на ринку цінних паперів; захист прав інвесторів, регламентація процедур банкрутства; відновлення платоспроможності та санації, державна фінансова підтримка підприємництва (фінансова безпека);
- державна підтримка експорту;
- захист національного товаровиробника від іноземної конкуренції; запобігання коливанню валютних курсів (безпека зовнішньоекономічної діяльності);
- контроль якості освітніх послуг, зокрема у вищій освіті, нормативно-правове забезпечення трудової діяльності (кадрова безпека)» [13, с. 235].

Практика управління економічною системою свідчить, що процес державного регулювання фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання може здійснюватися адміністративними, економічними та соціально-психологічними методами. Л. Рябушка та Б. Сюркало справедливо, на наш погляд, виділяють такі елементи адміністративного регулювання фінансовою безпекою за допомогою механізмів:

- «– державної реєстрації підприємств;
- державного контролю якості продукції;
- обов'язкового дотримання підприємством трудового та соціального законодавства України;
- антимонопольного контролю за діяльністю підприємств;
- державного контролю за цінами;
- регламентації розрахунків зі споживачами;
- контролю за дотриманням державного порядку ведення бухгалтерського обліку та статистичної звітності тощо» [13, с. 239].

До елементів економічного регулювання Л. Рябушка та Б. Сюркало відносять:

- «– розміщення державних замовлень на виробництво (реалізацію) продукції з гарантованим фінансовим і матеріально-технічним забезпеченням;
- введення системи державного регулювання розмірів фонду оплати праці, спрямованої на підтримку суспільно необхідних пропорцій між продуктивністю праці та її оплатою;
- диференціація ставок податків за окремими видами діяльності підприємств і введення системи податкових пільг;
- встановлення можливості прискореної амортизації основних фондів підприємств з метою стимулювання їх інвестиційної діяльності, активнішого використання досягнень науково-технічного прогресу;
- стимулювання розвитку малих підприємств шляхом надання пільг при оподаткуванні, отриманні державних кредитів, створенні фондів сприяння розвитку малих підприємств;
- регулювання експортно-імпортних і бартерних операцій підприємств через механізм ліцензування, квотування, митного та валютного законодавства з метою захисту споживчого ринку України та його підприємств або стимулювання попиту на продукти національного виробництва» [13, с. 239-240].

Держава використовує цілий ряд засобів інституційного регулювання свого впливу на діяльність господарюючих суб'єктів, до яких відносимо: державне замовлення, ліцензування, квотування, патентування, сертифікацію, стандартизацію, нормування, лімітування, регулювання цін і тарифів, надання податкових та інвестиційних пільг, декларування, дотування, компенсування, субсидіювання, надання цільових інвестицій.

До основних напрямів впливу інституційного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання більшість економістів відносять захист конкуренції, регулювання фінансового ринку, формування вільних економічних зон, формування та розвиток інфраструктури, проведення інвестиційної політики, побудову ефективної системи оподаткування, раціональну державну фінансову політику.

Фінансова наука і практика пропонує використовувати розмаїті методи й інструменти інституціонального регулювання фінансової безпеки господарюючих суб'єктів, зокрема: ставки оподаткування, пільги, цінову політику, державні контракти й замовлення, дієвий захист від конкуренції; державне дотування, пільгове банківське й бюджетне кредитування, інструменти та важелі грошово-кредитної політики НБУ; державне регулювання грошового обігу та форм розрахунків, правове регулювання господарських договорів, державне регулювання банкрутства; державне регулювання інвестиційної діяльності, ринку цінних паперів; державне регулювання страхової діяльності, страхового ринку; бюджетне фінансування; державне регулювання системи бухгалтерського обліку, фінансової звітності, фінансового контролю.

Об'єктами управління фінансової безпеки суб'єктів господарювання є прибуток, фінансові ресурси, фінансова стійкість і платоспроможність, реальні та фінансові інвестиції, фінансові ризики, інвестиційні ризики.

З метою гарантії фінансової безпеки держава визначила цілий ряд суб'єктів, серед яких: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет міністрів України, Рахункова палата України, Міністерство фінансів України, Державна служба фінансового моніторингу України, Державна податкова служба України, Державна митна служба України, Державна казначейська служба України, Державна аудиторська служба України, Служба безпеки України, Міністерство внутрішніх справ України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Фонд державного майна України, Антимонопольний комітет України, Аудиторська палата України, Національний банк України, місцеві державні адміністрації, місцеві ради, виконавчі комітети місцевих рад. Всі ці органи наділені відповідними повноваженнями, функціями, правами та обов'язками, які здатні попередити більшість загроз, викликів, ризиків, протистояти їм і допомогти зменшити втрати, мінімізувати наслідки загроз і викликів.

На думку М. Крупки та Л. Яструбецької, фінансова безпека суб'єктів господарювання є такою, яка «... посідає центральне місце в структурі економічної безпеки та в системі фінансової безпеки держави загалом, для неї характерна складність взаємозв'язків з усіма іншими складовими» [7, с. 23]. Такими складовими цієї безпеки вітчизняні науковці і практики вважають екологічну, виробничу, кадрову, правову, грошову та інші види безпеки. На стан фінансової безпеки підприємства впливають інші елементи фінансової безпеки держави, зокрема фінансова безпека страхового ринку, фондового ринку, банківської системи, домогосподарств та громадян, грошово-кредитно, валютна, бюджетна, податкова, інвестиційна, боргова безпека.

До причин неналежного гарантування фінансової безпеки суб'єктів господарювання в економічній літературі вчені відносять: відсутність повноцінного ринкового середовища; незбалансованість системи державного регулювання та роботи органів державної влади, державного управління та місцевого самоврядування стосовно гарантування фінансової безпеки підприємств; зловживання монополієм становищем цінового характеру; ненадійність судової системи, корумпованість органів влади та недосконалість інституцій, які б ефективно захищали права власників; низьку ефективність законодавчого регулювання фінансової безпеки підприємства; активізацію рейдерських атак, корупційних і дискримінаційних дій щодо підприємств; розширення тінізації економіки, незадовільні показники фінансового стану та ефективності функціонування суб'єктів господарювання і використання ними ресурсного забезпечення.

Неналежне гарантування фінансової безпеки суб'єктів господарювання завжди має негативні наслідки, зокрема: сповільнення темпів створення нових підприємств, значне скорочення обсягів податкових надходжень до бюджетів; погіршення конкурентного середовища, зміцнення монополій та зростання рівня соціальної напруги у суспільстві; скорочення обсягів розвитку внутрішньої інвестиційної активності суб'єктів господарювання, рівня інвестиційної привабливості української економіки загалом; неефективний розвиток підприємств в окремих регіонах країни, зростання рівня депресивності у промислово нерозвинутих регіонах; зменшення можливостей та зростання перепон у доступі більшості підприємств до фінансово-кредитних ресурсів для реформування, модернізації та технічного переобладнання матеріальної бази, розширення ресурсозберігаючих виробництв; зростання обсягів тінізації економіки, рівня криміналізації, збільшення економічних правопорушень і злочинів, зростання обсягів капіталів кримінального походження.

Причини та наслідки неналежного гарантування фінансової безпеки суб'єктів підприємництва обумовлюють наявність великої кількості загроз, притаманних ринковій економіці, та ускладнення економічної, політичної, соціальної ситуації, особливо в умовах воєнного стану. Використання ефективних інструментів ідентифікації загроз може дати змогу гарантувати зміцнення фінансової безпеки підприємств, уникнути, попередити або пом'якшити вплив загроз фінансовій безпеці суб'єктів господарювання, які здатні завдати великої шкоди та спричинити негативні наслідки фінансово-господарської діяльності підприємств. Для досягнення цієї мети вітчизняні науковці і практики креативно підійшли до класифікації загроз фінансової безпеки підприємств, яка дала б можливість детальніше наблизитися до вирішення цього питання на практиці. В економічній літературі виділяють одинадцять ознак класифікації цих загроз, зокрема: рівень фінансової діяльності (загрози загальним фінансовим інтересам, загрози фінансовим інтересам окремих структурних підрозділів підприємства); сфера виникнення (інвестиційна, кредитна, податкова, емісійна, інноваційна, інші сфери діяльності); об'єкти (загрози фінансовим операціям, активам, фінансовій інформації, фінансовим технологіям, фінансовому персоналу підприємства); суб'єкти (партнери по бізнесу, конкуренти, кримінальні групи, банки, податкові органи, фінансові органи, страхові органи, аудитори, інші державні інститути); джерело виникнення (зовнішні, внутрішні); характер прояву (реальні, потенційні); спосіб виникнення (генеровані дією об'єктивних чинників та умов, генеровані дією суб'єктивних чинників, генеровані дією суб'єктів фінансових відносин підприємства); терміни (короткотермінові, довготермінові); рівень ймовірності реалізації (низький, середній, високий, невизначений); фінансові наслідки (допустимий

рівень збитків, критичний рівень збитків, катастрофічний рівень збитків); можливість передбачення (передбачуваний, непередбачуваний).

Для комплексної оцінки рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання можна використовувати сукупність фінансових показників, серед яких особливе місце займають: показники ліквідності та платоспроможності (коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт кредитоспроможності); показники фінансової стійкості (коефіцієнт автономії, плече фінансового важеля, коефіцієнт забезпечення власними коштами, коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів); показники ділової активності (коефіцієнт оборотності оборотного капіталу, коефіцієнт оборотності власного капіталу, коефіцієнт оборотності позикового капіталу, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості); показники рентабельності (рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність продукції, рентабельність продажу); показники розвитку підприємства (темپ зростання чистого прибутку, темп зростання виторгу, темп зростання активів).

Загалом, удосконалення управління фінансовими ресурсами у державному секторі в контексті зміцнення фінансової безпеки суб'єктів господарювання має значні перспективи і сприятиме активізації економічної активності у суспільстві, зміцненню економічної могутності України та підвищенню ефективності функціонування соціально-економічної сфери суспільства.

Висновки з проведеного дослідження. В результаті проведеного дослідження наявних проблем управління фінансовими ресурсами у державному секторі в контексті зміцнення фінансової безпеки суб'єктів господарювання можна зробити такі висновки.

1. Під управлінням фінансовими ресурсами у публічному секторі ми розуміємо сукупність взаємопов'язаних між собою управлінських дій, повноважень і функцій, а також прийомів, методів, спрямованих на керування державними фінансовими потоками, державними фінансовими централізованими і децентралізованими фінансовими ресурсами, фондами грошових коштів держави та суб'єктів господарювання державної й комунальної форм власності, державною фінансовою системою країни, фінансовими планами держави і господарюючих суб'єктів державного сектора, з метою досягнення державою та іншими суб'єктами фінансових відносин публічних фінансів стратегічних цілей соціально-економічного розвитку та якісного виконання своїх функцій і статутних положень.

2. Фінансові ресурси виникають тільки на стадії розподілу. Поза розподілом фінансові ресурси виникнути не можуть, а якщо на інших стадіях і є в наявності грошові ресурси, то їхня поява не має відношення до фінансових ресурсів. Тільки через розподіл і в результаті розподільчих процесів фінансові ресурси беруть безпосередню участь в інших стадіях суспільного відтворення, але без розподілу така участь неможлива. Так як всі стадії суспільного відтворення є безперервними, то і рух фінансових ресурсів буде безперервним.

3. Основними ознаками фінансових ресурсів, які покладені в основу управління ними, на нашу думку, доцільно відносити: виключне право держави на розпорядження фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання у державному секторі; розподільчий характер ресурсів; вартісний характер ресурсів; фінансові ресурси підприємств, організацій та установ формуються на основі фондів грошових коштів; односторонній рух фінансових ресурсів підприємств, організацій, установ у процесі їхнього формування, розподілу і використання; суворо цільове призначення ресурсів; динамічність; мобільність.

4. Під фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання у державному секторі пропонуємо вважати сукупність фондів грошових коштів підприємств, організацій, установ, створених у результаті розподілу і перерозподілу ВВП для досягнення конкретних стратегічних цілей, забезпечення статутних завдань, функцій і зобов'язань.

5. Фінансова теорія, фінансова практика свідчать, що діяльність будь-якого вітчизняного державного підприємства супроводжується великим обсягом проблем, які є причиною внутрішніх і зовнішніх загроз, зокрема, недостатністю інвестиційних ресурсів, дуже високим рівнем зносу основних фондів, застарілими технологіями виробництва, наданням публічних послуг, низьким рівнем конкурентоспроможності продукції й послуг, невпорядкованістю діяльності інститутів правового захисту інтересів господарюючих суб'єктів. Все це, безумовно, впливає на стан фінансової безпеки і є загрозами та викликами, що впливають на її погіршення.

6. Під фінансовою безпекою суб'єктів господарювання пропонуємо вважати одну із складових економічної безпеки підприємств, яка використовує специфічні інструменти управління, певний фінансовий стан підприємства, який характеризується відповідною стійкістю до зовнішніх та внутрішніх загроз, відображає стан захищеності фінансових інтересів підприємства, дозволяє протистояти ідентифікованим і потенційним загрозам шляхом ефективного управління ризиками в процесі своєї діяльності.

7. До причин неналежного гарантування фінансової безпеки суб'єктів господарювання в економічній літературі вчені відносять: відсутність повноцінного ринкового середовища; незбалансованість системи державного регулювання та роботи органів державної влади, державного

управління та місцевого самоврядування стосовно гарантування фінансової безпеки підприємств; зловживання монополіями становить цінного характеру; ненадійність судової системи, корумпованість органів влади та недосконалість інституцій, які б ефективно захищали права власників; низьку ефективність законодавчого регулювання фінансової безпеки підприємства; активізацію рейдерських атак, корупційних і дискримінаційних дій щодо підприємств; розширення тінізації економіки, незадовільні показники фінансового стану та ефективності функціонування суб'єктів господарювання і використання ними ресурсного забезпечення.

8. Неналежне гарантування фінансової безпеки суб'єктів господарювання завжди має негативні наслідки, зокрема: сповільнення темпів створення нових підприємств, значне скорочення обсягів податкових надходжень до бюджетів; погіршення конкурентного середовища, зміцнення монополій та зростання рівня соціальної напруги у суспільстві; скорочення обсягів розвитку внутрішньої інвестиційної активності суб'єктів господарювання, рівня інвестиційної привабливості української економіки загалом; неефективний розвиток підприємств в окремих регіонах країни, зростання рівня депресивності у промислових розвинутих регіонах; зменшення можливостей та зростання перепон у доступі більшості підприємств до фінансово-кредитних ресурсів для реформування, модернізації та технічного переобладнання матеріальної бази, розширення ресурсозберігаючих виробництв; зростання обсягів тінізації економіки, рівня криміналізації, збільшення економічних правопорушень і злочинів, зростання обсягів капіталів кримінального походження.

9. Для комплексної оцінки рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання можна використовувати сукупність фінансових показників, серед яких особливе місце займають: показники ліквідності та платоспроможності (коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт кредитоспроможності); показники фінансової стійкості (коефіцієнт автономії, плече фінансового важеля, коефіцієнт забезпечення власними коштами, коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів); показники ділової активності (коефіцієнт оборотності оборотного капіталу, коефіцієнт оборотності власного капіталу, коефіцієнт оборотності позикового капіталу, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості); показники рентабельності (рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність продукції, рентабельність продажу); показники розвитку підприємства (темп зростання чистого прибутку, темп зростання виторгу, темп зростання активів).

Загалом, у результаті удосконалення управління фінансовими ресурсами у державному секторі можна попередити або мінімізувати негативний вплив наведених фінансових загроз, викликів і ризиків та сприяти зміцненню фінансової безпеки суб'єктів господарювання, чим забезпечуватиметься прискорена ліквідація нанесених війною в Україні збитків і втрат, прискорення темпів соціально-економічного розвитку країни, підвищення добробуту її громадян, зміцненню економічної могутності держави та її інтеграції до Європейського Співтовариства.

Література

1. Амосов О. Ю. Фінансова безпека підприємства в сучасних умовах: теоретичний аспект. *Проблеми економіки*. 2011. № 4. С. 76-80.
2. Василик О. Д. Теорія фінансів : підручник. Київ : НІОС, 2000. 416 с.
3. Василик О. Д., Павлюк К. В. Державні фінанси України : підручник. Київ : НІОС, 2002. 608 с.
4. Джерелейко С. Д., Лопатовський В. Г., Шпильовий В. А. Дефініція понять «фінансові ресурси» та «грошові кошти». *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. С. 131-138.
5. Дропа Я. Б. Фінансові ресурси національної економіки України : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 426 с.
6. Ковальчук С. В., Форкун І. В. Фінанси : навчальний посібник. Львів : «Новий світ - 2000», 2006. 568 с.
7. Крупка М. І., Яструбецька Л. С. Фінансова безпека суб'єктів господарювання : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 320 с.
8. Кучер Г. В. Державні фінансові ресурси : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 608 с.
9. Лиса О. В. Фінансова безпека суб'єктів господарювання в сучасних умовах. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 26. № 1. С. 58-64.
10. Марусяк Н. Л., Бак Н. А. Фінансова безпека підприємства та загрози її втрати в сучасному економічному середовищі. *Економіка та держава*. 2022. № 2. С. 109-113.
11. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : навчальний посібник. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ : КНЕУ, 2001. 240 с.
12. Рожко О. Д. Державні фінанси України: детермінанти та пріоритети розвитку : монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 360 с.
13. Рябушка Л. Б., Сюркало Б. І. Інституційне регулювання фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2014. Вип. 40. С. 234-250.

14. Сисоєва І. М. Аналіз потенційних загроз діяльності суб'єктів господарювання. *Економіка та суспільство*. 2020. Випуск № 22. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/66/61> (дата звернення: 20.10.2022).
15. Фільштейн Л. М. Фінанси України : навчальний посібник. Київ : Державне Центрально-Українське видавництво, 1994. 164 с.
16. Хомутенко А. В. Сучасна парадигма управління державними фінансами України : монографія. Київ : ФОП Гуляєва В. М., 2019. 384 с.
17. Чугунов І., Кучер Г. Фінансові ресурси державного сектора економіки. *Вісник КНТЕУ*. 2019. № 3. С. 40-52.
18. Дем'янишин В. Теоретичні підходи до сутності фінансових ресурсів суспільства. *Формування ринкової економіки*. 2013. Вип. 29. Ч. 1. С. 141-152.

References

1. Amosov, O.Yu. (2011), "Financial security of the enterprise in modern conditions: theoretical aspect", *Problemy ekonomiky*, no. 4, pp. 76-80.
2. Vasylyk, O.D. (2000), *Teoriia finansiv* [Theory of finance], textbook, NIOS, Kyiv, Ukraine, 416 p.
3. Vasylyk, O.D. and Pavliuk, K.V. (2002), *Derzhavni finansy Ukrainy* [State Finances of Ukraine], textbook, NIOS, Kyiv, Ukraine, 608 p.
4. Dzhereleiko, S.D., Lopatovskyi, V.H. and Shpylovyi, V.A. (2022), "Definition of the terms "financial resources" and "cash", *Innovation and Sustainability*, no. 2, pp. 131-138.
5. Dropa, Ya.B. (2017), *Finansovi resursy natsionalnoi ekonomiky Ukrainy* [Financial resources of the national economy of Ukraine], monograph, LNU imeni Ivana Franka, Lviv, Ukraine, 426 p.
6. Kovalchuk, S.V. and Forkun, I.V. (2006), *Finansy* [Finance], tutorial, "Novyi svit – 2000", Lviv, Ukraine, 568 p.
7. Krupka, M.I. and Yastrubetska, L.S. (2018), *Finansova bezpeka subiektiv hospodariuvannia* [Financial security of business entities], textbook, LNU imeni Ivana Franka, Lviv, Ukraine, 320 p.
8. Kucher, H.V. (2018), *Derzhavni finansovi resursy* [State financial resources], monograph, Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, Kyiv, Ukraine, 608 p.
9. Lysa, O.V. (2016), "Financial security of economic entities in modern conditions", *Ekonomichnyi analiz*, Vol. 26, no. 1, pp. 58-64.
10. Marusiak, N.L. and Bak, N.A. (2022), "Financial security of the enterprise and threats of its loss in the modern economic environment", *Ekonomika ta derzhava*, no. 2, pp. 109-113.
11. Oparin, V.M. (2001), *Finansy (Zahalna teoriia)* [Finance (General theory)], tutorial, 2nd ed., KNEU, Kyiv, Ukraine, 240 p.
12. Rozhko, O.D. (2016), *Derzhavni finansy Ukrainy: determinanty ta priorytety rozvytku* [State finances of Ukraine: determinants and development priorities], monograph, Vydavnytstvo Lira-K, Kyiv, Ukraine, 360 p.
13. Riabushka, L.B. and Siurkalo, B.I. (2014), "Institutional regulation of financial and economic security of economic entities", *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, Iss. 40, pp. 234-250.
14. Sysoieva, I.M. (2020), "Analysis of potential threats to business entities", *Ekonomika ta suspilstvo*, Issue # 22, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/66/61> (access date October 20, 2022).
15. Filshtein, L.M. (1994), *Finansy Ukrainy* [Finances of Ukraine], tutorial, Derzhavne Tsentralno-Ukrainske vydavnytstvo, Kyiv, Ukraine, 164 p.
16. Khomutenko, A.V. (2019), *Suchasna paradyhma upravlinnia derzhavnymy finansamy Ukrainy* [Modern paradigm of management of state finances of Ukraine], monograph, FOP Huliaieva V.M., Kyiv, Ukraine, 384 p.
17. Chuhunov, I. and Kucher, H. (2019), "Financial resources of the state sector of the economy", *Visnyk KNTEU*, no. 3, pp. 40-52.
18. Demianyshyn, V. (2013), "Theoretical approaches to the essence of financial resources of society", *Formuvannia rynkovoї ekonomiky*, Iss. 29, P. 1, pp. 141-152.